

Sastamalan kaupunki, Sastamalan seudun sosiaali-ja terveyspalvelut (Sotesi), Ympäristöterveydenhuolto

Eläinlääkintähuollon ohjelma (EHO) 2015-2019

Valvontaeläinlääkäri Mari Porma

Päivitetty 6.3.2015

Sisällys

1.	Johdanto	4
2.	Alueelliset ja kuntien suunnitelmat.....	4
3.	Voimavarat	5
3.1.	Henkilöressurit, vastualueet ja työnjako	5
3.2.	Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen.....	5
4.	Tietojärjestelmät	6
5.	Yhteistyö ja viestintä	6
6.	Maksut.....	7
7.	Valvonnan toimeenpano	7
8.	Eläinten terveyden valvonta.....	7
8.1.	Eläintautivalmius	7
8.2.	Eläintautiepäilyt ja – tapaukset	7
8.3.	Eläintautien ilmoittaminen.....	8
8.4.	Eläintauteja tutkivat laboratoriot.....	8
8.5.	Pakollinen ja vapaaehtoinen terveystarkastus.....	8
8.6.	Vesiviljelylaitosten terveystarkastus	9
8.7.	Muu eläintautivalvonta	9
9.	Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti	10
10.	Eläinten lääkitsemisen valvonta	10
11.	Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti	10
11.1.	Sisämarkkinakauppa	10
11.2.	Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin.....	12
11.3.	Tuonti EU:n ulkopuolelta ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus.....	12
12.	Eläinten hyvinvoinnin valvonta	13
12.1.	Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus	13
12.2.	Tiloilla tehtävät otantaan perustuvat EU-eläinsuojelutarkastukset.....	14
12.3.	Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus.....	14
12.4.	Eläinsuojeluvalvojat.....	15
12.5.	Eläinkuljetukset	15

12.6.	Pienteurastamot.....	15
13.	Eläimistä saatavat sivutuotteet.....	15
13.1.	Sivutuotteita käyttävät toimijat	16
13.2.	Sivutuotteiden hautaaminen.....	16
14.	Täydentävien ehtojen valvonta.....	17
15.	Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen.....	17
15.1.	Peruseläinlääkäripalvelu.....	17
15.2.	Sisältö.....	17
15.3.	Tuotantoeläinten terveydenhuolto.....	19
15.4.	Yksityinen palveluntarjonta	20
15.5.	Kiireellinen eläinlääkäriapu	20
15.6.	Saatavuus- ja laatutavoitteet.....	21
15.7.	Toimitilat.....	23
15.8.	Välineresurssit	24
15.9.	Ostopalvelut	24
15.10.	Perustason ylittävät palvelut.....	24
16.	Seuranta, arviointi ja raportointi	25
16.1.	Aluehallintoviraston suunnitelmat	25
16.2.	Kunnan suunnitelmat	25
16.3.	Eläinlääkäripalveluiden käytön tilastointi.....	26
16.4.	Arviointi- ja ohjauksenkäynnit.....	26
16.5.	Muu raportointi.....	27
17.	Liitteet.....	28

1. Johdanto

Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran laatiman eläinlääkintähuollon valtakunnallisen ohjelman (EHO) tavoitteena on tehostaa ja yhdenmukaistaa eläinlääkintähuoltolaissa tarkoitettua eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa sekä ohjata eläinlääkäripalveluiden järjestämistä. Tarkoituksena on lisätä valvonnan suunnitelmallisuutta, tehokkuutta ja laatua ohjaamalla valvontasuunnitelmien laatimista aluehallintovirastoissa ja kunnissa. Tavoitteena on yhtenäistää valvontakäytäntöjä ja varmistaa toiminnanharjoittajien samanarvoinen asema suhteessa valvontaan. Ohjelma sisältää eläinlääkäripalveluiden saatavuutta ja laatua koskevat yleiset tavoitteet. Ohjelmalla pyritään varmistamaan, että vastuutahot varaavat riittävät resurssit valvontatehtäviin ja eläinlääkäripalveluihin.

Ohjelmasta säädetään eläinlääkintähuoltolaissa (ElhL, 765/2009) ja eläinlääkintähuoltoasetuksessa (1031/2009). Näiden säädösten mukaan Eviran on valtakunnallista ohjelmaa laadittaessa kuultava kuntia ja aluehallintovirastoja. Valtakunnallisessa ohjelmassa pitää näkyä, mitkä ohjelman osat tulevat lainsäädännössä säädetystä velvoitteista ja mitkä osat ovat ohjeellisia.

Eläinlääkintähuoltolain soveltamisalaan kuuluvasta valvonnasta säädetään lisäksi elintarvikelaissa, eläintautilaissa, eläinsuojelulaissa, eläinten kuljetuksesta annetussa laissa, eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa, sivutuotelaissa ja maatalouden tukien toimeenpanosta annetussa laissa.

2. Alueelliset ja kuntien suunnitelmat

Kunnan on laadittava suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelun tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksesta sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Palvelun mitoitusta suunniteltaessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalveluiden tuottajien kunnan alueella tarjoamat palvelut. Aluehallintovirasto ohjaa kunnan suunnitelman laatimista sekä valvoo ja arvioi sen toteutumista. (ElhL 10 §)

Tässä suunnitelmassa kuvataan, miten kunnaneläinlääkärille määrättyjen eläinten terveyden- ja hyvinvoinnin valvontatehtävien hoito on alueella järjestetty. Suunnitelmassa esitetään valvontakohteet, hyväksymismenettelyt, tarkastusten suunnittelu ja toteutus, näytteenotto, hallinnolliset pakkokeinot sekä valvonnan toteutumisen seuranta ja raportointi.

Sastamalan kaupunki tuottaa eläinlääkintähuollon palvelut Sastamalan, Punkalaitumen, Ikaalisten, Parkanon ja Kihniön kunnille sekä Porin kaupungin Lavian kylälle. Lavian alueelle valvontaeläinlääkärin palvelut tulevat Porin kaupungilta. Eläinlääkärien vastaanottotiloja on Sastamalan Vammalassa (kahden eläinlääkärin vastaanotto), Sastamalan Mouhijärvellä (kahden eläinlääkärin vastaanotto), Punkalaitumella, Ikaalisissa, Parkanossa ja Kihniössä. Eläinlääkäripraktiikka alueella on monipuolista sekapraktiikkaa. Kaikki eläinlääkärit hoitavat sekä suur- että pieneläimiä.

Palveluksessa on praktikkoeläinlääkäreiden lisäksi valvontaeläinlääkäri, jonka työpanoksesta yli puolet kuuluu Sotesin alueen 1 (Sastamala, Punkalaidun) valvontatehtäviin. Sotesin alueelle 2 (Ikaalinen, Parkano, Kihniö) perustetaan toinen valvontaeläinlääkärin virka vuoden 2015 alussa työpariksi alueen 1 valvontaeläinlääkärille.

3. Voimavarat

3.1. Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako

Koko alueella on tällä hetkellä yhdeksän praktikkoeläinlääkärinä, joista yksi toimii vastaavana eläinlääkärinä ja yksi päivystävänä eläinlääkärinä. Lisäksi alueella on yksi valvontaeläinlääkäri, joka toimii yhteisesti Säskylän kunnan / Pyhäjärvisseudun ympäristölautakunnan sekä Rauman kaupungin ympäristöterveydenhuollon kanssa. Toinen valvontaeläinlääkärin virka perustetaan vuoden 2015 alusta yhteistoiminta-alueelle 2 (Ikaalinen, Parkano, Kihniö) eläinlääkäreiden toimenkuvan tasapuolistamiseksi, sekä jo olemassa olevan valvontaeläinlääkärin työtehtävien vähentämiseksi. Eläinlääkäreiden lisäksi terveysvalvonnan johtaja tekee eläinlääkintähuoltoon liittyviä hallinnollisia tehtäviä.

Eläinlääkärikunnan ulkopuoliset resurssit ovat tarpeen mukaiset (mm. vastaanottojen siivoukset) lukuun ottamatta avustajaresursseja. Kaksi praktikkoeläinlääkärinä on palkannut itse itselleen avustajan. Kunnan palkkaamia avustajia yhteistoiminta-alueella ei ole.

Sairaustapauksien sekä lomien aikana eläinlääkärit sijaistavat pääsääntöisesti toisiaan. Valvontaeläinlääkärin lomien ja poissaolojen aikaan hänen sijaisenaan toimii ensisijaisesti Rauman valvontaeläinlääkäri.

Sotesin alueelta laadittu resurssitarvekartoitus on liitteissä 2a ja 2b.

3.2. Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Kunta työnantajana huolehtii, että kunnaneläinlääkärin virkaan valitaan tehtävään päteviä henkilöitä. Kunnaneläinlääkärin virkaan edellytetään hakijan olevan Suomessa laillistettu eläinlääkäri. Tehtävänjaossa on huomioitava, että osa eläinlääkintähuollon tehtävistä on varattu ainoastaan eläinlääkärin tehtäviksi. Esimerkiksi lääkkeiden luovutus vastaanotolta edellyttää aina eläinlääkärin päätöstä asiasta samoin eläinlääkinnällinen tutkimus, eläimen taudinmääritys ja näihin liittyvistä hoidoista ja lääkityksistä päättäminen. Myös monet valvontatehtävät edellyttävät eläinlääkärin tutkintoa.

Vaihtelevan potilasaineksen vuoksi Sotesin eläinlääkäreillä on erityisosaamista tietyillä työn osa-alueilla. Osaamisen säilyttäminen on tärkeää, jotta vaativa ja laaja potilaskirjo pystytään hoitamaan riittävän hyvin. Kunnaneläinlääkäreille järjestetään vuosittain mahdollisuuksia osallistua haluamiinsa koulutuksiin osaamisen lisäämiseksi sekä sen ylläpitämiseksi. Myös valvontaeläinlääkäri tarvitsee koulutusta eläinten hyvinvointiin liittyvissä asioissa, alkutuotannon hygieniassa sekä hallinnollisten menettelyiden osaamisessa ja tämän lisäksi myös kunnaneläinlääkäreiden työnkuvaan liittyvistä ajankohtaisista asioista asiantuntijuuden säilyttämiseksi ja hänelle annetaan myös mahdollisuus kouluttautumiseen.

Rekrytoitavan henkilökunnan sekä sijaisten pätevyys varmistetaan sekä koulutustodistuksista että tarkistamalla Eviran ylläpitämästä Eläinlääkärirekisterin julkisesta tietopalvelusta, että ko. eläinlääkärillä on oikeus harjoittaa eläinlääkärin ammattia Suomessa. Rekrytoinnin yhteydessä tarkastetaan myös se, että virkaan valittavalla henkilöllä on riittävästi osaamista hänelle osoitettavien tehtävien hoitoon, sekä valvontaviranomaisen ominaisuudessa myös riittävä tuntemus hallintomenettelyiden osalta. Riittävään osaamiseen kuuluu myös tehtävien edellyttämä kielitaito.

4. Tietojärjestelmät

Kaikilla kuntayhtymän eläinlääkäreillä on käytössään nettiyhteys ja praktikkoeläinlääkäreillä on potilasohjelmana Provetin kunnaneläinlääkäriohjelma.

Eläinlääkärin viranomaistoimenkuvaan liittyen käytössä on monia rekistereitä, kuten:

- **TRACES** (Trade Control and Expert System), liittyen tuontiin ja vientiin.
- **KARTTURI**, joka on rajoitusvyöhykesovellus rajoitusvyöhykkeiden laatimiseen helposti leviävien eläintautien yhteydessä.
- **ELÄINTIETOJÄRJESTELMÄ**, joka sisältää vuohi- ja lammasrekisterin sekä sikarekisterin. Myöhemmässä vaiheessa järjestelmään lisätään myös hevoset, naudat ja siipikarja.
- **ELÄINPITÄJÄREKISTERI-SOVELLUS**, joka on kunnan maaseutuviranomaisten käytössä olevalla sovellus. Sovelluksella rekisteröidään kaikki lammas-, nauta-, sika- sekä vuohieläintenpitäjät, haaskaruokintapaikat, siipikarjanpitäjät, mehiläisten ja kimalaistenpitäjät, turkiseläinten pitäjät sekä kameli- ja hirvieläintenpitäjät. Sovelluksella rekisteröidään myös eläinten pitopaikat ja muodostetaan eläintenpitäjien tarvitsemat merkintätunnukset (siat ja munintakanalat). Hevosten pitäjät on seuraava rekisteriin tehtävä täydennys.
- **VALVONNAN VIRANOMAISEKSTRANET** eli **Eviranet** on vain viranomaisille suunnattu, suljettu verkkopalvelu, joka tehostaa Eviran toimialan viranomaisten välistä viestintää. Eviranetissä jaetaan mm. ohjeita ja tulkintoja ja siellä on myös virtuaalisia työryhmätiloja viranomaisten yhteistyötä varten.
- **NASEVA**, joka on nautatilojen terveydenhuollon seurantajärjestelmä
- **SIKAVA**, joka on sikaloiden terveyslukuksirekisteri

Näihin järjestelmiin eläinlääkärit hakevat tunnukset käyttötarpeen mukaisesti ja järjestelmät ovat käytössä työn tukena Sotesin eläinlääkäreillä. Järjestelmien käyttäjät koulutautuvat niiden käyttämiseen tarvittaessa.

5. Yhteistyö ja viestintä

Monessa valvontatilanteessa saatetaan tarvita useamman viranomaisen yhteistyötä. Esimerkiksi eläinsuojeluvalvonnassa poliisin ja kunnan eläinsuojeluviranomaisen yhteistyö ja zoonositapausten yhteydessä eläinlääkintähuollon ja terveydenhuollon yhteistyö on erittäin tärkeää. On suositeltavaa, että kaikilla tasoilla viranomaiset muodostavat toimivat yhteistyöverkostot esimerkiksi järjestämällä yhteisiä tapaamisia tai keskinäisiä koulutustilaisuuksia.

Eläinlääkintähuollon osalta viestinnän ja tiedotuksen vastuuhenkilö on vastaava eläinlääkäri. Käytännön viestintä- ja tiedotustehtäviä hoitaa myös valvontaeläinlääkäri ja terveysvalvonnan johtaja. Aluehallintoviraston (läänineläinlääkärit) kanssa yhteydessä ovat myös muut kuntayhtymän eläinlääkärit. Aluehallintovirastoon ja terveysviranomaisille (tartuntataudeista vastaava lääkäri) tehdään tarvittaessa ilmoitukset eläintautilainsäädännössä säädettyjen ilmoitusvelvollisuuksien mukaan. Poliisien kanssa yhteistyössä on lähinnä valvontaeläinlääkäri eläinsuojelutapausten yhteydessä. Tiedotuskanavina ovat pääsääntöisesti puhelin ja sähköposti sekä posti asian kiireellisyydestä riippuen. Erityistilanteissa käytettävissä on ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelma.

Viranomaisyhteistyötä pyritään kehittämään alueella pyrkimällä rakentamaan vuorovaikutukseen eri viranomaisten välillä.

Valvontaeläinlääkäri osallistuu säännöllisesti viranomaisten eläinsuojelupäivään.

6. Maksut

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan ja kunnallisiin eläinlääkäripalveluihin liittyvistä maksuista ja korvauksista on säädetty eläinlääkintähuoltolain 5. luvussa ja eläinlääkintähuoltoasetuksen (1031/2009) 3 §:ssä.

Kunnaneläinlääkärin suorittamista ympäristöterveydenhuollon tarkastus- ja valvontatehtävistä elinkeinon harjoittajilta perittävät maksut: kunnaneläinlääkärin suorittaman viranomaistoimenpiteen tuntiveloitus on 50 € / h (Yhteistoiminta-alueen sosiaali- ja terveyslautakunta 17.12.2014 § 153)

Kuntayhtymän alueella peritään eläinlääkärin vastaanotolla hoidettavista eläimistä klinikkamaksua, jonka suuruus on 1.1.2015 viisi euroa. Klinikkamaksun suuruus tulee nousemaan vuoden 2015 aikana 10 € suuruiseksi.

Kuntayhtymä subventoi hyötyeläinmatkoja kilometrikorvauksissa päivystysaikana. Omavastuu eläimen omistajalle on 30 km sisältäen myös ALV:n.

7. Valvonnan toimeenpano

Valvonnan toimeenpano valvontamäärineen ja resursseineen on suunniteltu. Jos valvonnassa huomataan puutteita, valvontaviranomainen huolehtii toimenpiteiden loppuun saattamisesta. Valvontakäynneiltä tehdään pöytäkirjat, jotka tallennetaan verkkolevylle, niille tarkoitettuun kansioon sekä tulostetaan ja arkistoidaan paperiversioina. Tarvitavat kopiot dokumenteista lähetetään postin välityksellä tahoille, joille valvontakäynnin sisällöstä tulee raportoida.

8. Eläinten terveyden valvonta

8.1. *Eläintautivalmius*

Varautuminen helposti leviävien eläintautien leviämisen uhkaan on keskeinen osa eläinten terveyden valvontaa. Kunnaneläinlääkärit huolehtivat eläintautilain ja sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanosta ja noudattamisen valvonnasta Sotesin alueella. Yksi alueen eläinlääkäreistä on nimetty valmiuseläinlääkäriksi, joka on saanut lisäkoulutusta helposti leviävien eläintautien vastustustyöhön. Valmiuseläinlääkäri osallistuu jatkossakin vähintään kerran vuodessa Eviran järjestämään ns. valmiuspäivään sekä aluehallintoviraston järjestämiin valmiuskoulutuksiin. Poikkeusoloissa, jos valmiuseläinlääkärin tai muiden kunnaneläinlääkärin työpanosta tarvitaan eläintautien torjuntatyöhön, hoidetaan muut välttämättömät eläinlääkintähuollon tehtävät sijaissjärjestelyin ja/tai jäljelle jääneiden eläinlääkäreiden työpanosta priorisoiden.

8.2. *Eläintautiepäilyt ja -tapaukset*

Tarttuvat eläntaudit jakautuvat lakisääteisesti vastustettaviin, ilmoitettaviin ja muihin tarttuviin eläintauteihin. Lakisääteisesti vastustettavat eläntaudit jaetaan edelleen helposti leviäviin, vaarallisiin ja valvottaviin eläintauteihin. Lakisääteisesti vastustettavien eläintautien vastustustoimenpiteistä vastaa yleensä kunnaneläinlääkäri, aluehallintovirasto tai Evira, siten kuin eläintautilaissa on tarkemmin säädetty.

Epäily tarttuvan eläntaudin esiintymisestä voi syntyä pääsääntöisesti kahdella tavalla, joko tilalla eläimen kliinisten oireiden tai näytteen tutkimuksen yhteydessä laboratorioissa. Alueen kunnaneläinlääkärit tekevät epäilyilmoitukset Länsi- ja Sisä-Suomen Aluehallintoviraston läänineläinlääkäreille Tampereen toimipaikkaan.

Tarttuvaa eläntautia epäiltäessä tai sellaisen toteamisen jälkeen on varmistettava tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi tarvittavien toimenpiteiden tehokas toimeenpano, epidemiologinen selvitys ja jälkihoito, sekä yhteistyö elinkeinon kanssa vahinkojen minimoimiseksi ja uusien tartuntojen torjumiseksi. Kunnaneläinlääkäri ilmoittaa tarttuvasta taudista tai epäilystä aluehallintovirastoon ja toimii viipymättä eläintautilain ja aluehallintoviraston läänineläinlääkäriin ohjeiden mukaisesti.

Osa eläintaudeista voi tarttua myös ihmiseen aiheuttaen ihmisen sairastumisen, esimerkkinä salmonellatartunnat ja eräät influenssat. Tartunta on mahdollinen myös ihmisestä eläimeen.

Kunnaneläinlääkäriä koskeva velvoite ilmoittaa erikseen lueteltujen zoonoosien esiintymisestä toimialueensa tartuntatautien torjunnasta vastaavalle terveyskeskuksen lääkärille on kirjattu eläintautien ilmoittamisesta ja mikrobikantojen toimittamisesta annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (1010/2013) 15 §:ään.

Sotesin alueella zoonoosien esiintymisestä ilmoitetaan terveyskeskuksen tarttuvista taudeista vastaavalle lääkärille.

8.3. *Eläintautien ilmoittaminen*

Eläinlääkäri ilmoittaa vastustettavan eläntaudin epäilystä tai todetusta taudista viipymättä läänineläinlääkärille. Yksityiseltä eläinlääkäriltä mahdollisesti tulevista vastustettavien eläintautien epäilyistä tai todetuista taudeista tehdään viipymättä ilmoitus aluehallintovirastolle. Helposti leviävästä, vaarallisesta ja uudesta vakavasta eläntaudista tehdään ilmoitus aluehallintovirastoon välittömästi, myös päivystysaikana. Valvottavista ja MMM:n asetuksessa 1010/2013 luetelluista eläintaudeista ilmoitetaan viimeistään seuraavana arkipäivänä. Muista ilmoitettavista eläintaudeista eläinlääkärit tekevät ilmoituksen kuukausiyhteenvedossa seuraavan kuun 15. päivään mennessä. Eläintautiepäilyiden ja –tapausten vaatimat jatkotoimet kuuluvat Sotesin alueella pääsääntöisesti valvontaeläinlääkärille.

8.4. *Eläintauteja tutkivat laboratoriot*

Vastustettavia eläintauteja voidaan tutkia ainoastaan Evirassa tai Eviran hyväksymässä laboratorioissa. Sotesin alueella havaittujen vastustettavien eläintautien näytteet toimitetaan Eviraan tai Eviran hyväksymään laboratorioon. Laboratoriona toimii 1.1.2015 alkaen KVVY (Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry).

8.5. *Pakollinen ja vapaaehtoinen terveystarkkailu*

Joillekin lakisääteisesti vastustettaville eläintaudeille on erillislainsäädännöllä säädetty terveystarkkailuohjelman vähimmäistasosta. Kana-, broileri- ja kalkkunaparvia, uudistuseläimiä tuottavia sikaloita ja keinosiemennyssonneja tai raakamaitoa tuottavia nautojen pitopaikkoja koskee pakollinen salmonellavalvonta. Pitopaikat voivat liittyä vapaaehtoiseen terveystarkkailuun lampaiden ja vuohien maedi-visnan sekä scrapien varalta, tarhattujen hirvieläinten tuberkuloosin tai kalojen BKD:n varalta.

(Vna 838/2013). Myös siipikarjan vientilaitoksilla on toteutettava erillistä terveystarkastus- ja näytteenotto-ohjelmaa.

Terveystarkastusohjelmiin liittyy säännöllinen käynti pitopaikoissa ja näytteenotto tai näytteenoton seuranta. Tilakäyntien tiheys riippuu useimmiten eläintenpidon tarkoituksesta tai pitopaikan eläinten terveystarkastuksesta tai eläinmäärästä. Pitopaikkojen on erikseen liityttävä vapaaehtoiseen terveystarkastukseen aluehallintovirastolle lähettämällä ilmoituksella. Aluehallintovirasto antaa vapaaehtoiseen terveystarkastukseen kuuluvalla pitopaikalla terveystarkastusta koskevan päätöksen. Pakolliseen terveystarkastukseen kuuluvilla pitopaikoilla ei anneta terveystarkastusta.

Sotesin alueella on useita tiloja, jotka kuuluvat pakollisiin terveystarkastusohjelmiin. Myös vapaaehtoisin terveystarkastusohjelmiin liittyneitä tiloja on useita. Ohjelmiin liittyneistä tiloista pidetään kirjaa ja esim. kaikkien annettujen terveystarkastusten kopiot arkistoidaan sekä sähköisesti, että paperiversioina. Terveystarkastusohjelmiin liittyvät tarkastukset ja näytteenoton suorittavat Sotesin alueella pääsääntöisesti praktikkoeläinlääkärit.

8.6. Vesiviljelylaitosten terveystarkastus

Vesiviljelylaitosten tarkastukset ja näytteenotto tehdään pääosin riskiperusteisesti. Tilanne voi muuttua esim. muuttuneen tautitilanteen takia tai jos valvottavien tautien listalle tulee uusia tauteja.

Sotesin alueella ei enää ole varsinaisia kalanviljelylaitoksia, mutta luonnonravintolammikoita ja rapulaitoksia alueella on. Kyseiset vesiviljelylaitokset tarkastetaan riskiperusteisesti, mutta kuitenkin vähintään kerran neljässä vuodessa. Tarkastuksissa käytetään Eviran tarkastusta varten suunnittelemaa lomaketta, joka arkistoidaan sekä paperiversioina että sähköisesti ja jonka kopion tarkastuksen suorittanut eläinlääkäri toimittaa aluehallintovirastoon. Vesiviljelylaitosten tarkastukset Sotesin alueella suorittaa pääsääntöisesti valvontaeläinlääkäri.

8.7. Muu eläintautivalvonta

Evira pyytää vuosittain seuranta-äytteiden ottamista erillisen suunnitelman mukaan. Suurin osa pyydetyistä näytteistä perustuu EU:n yhteiseen lainsäädäntöön. Tällaisia erikseen vuosittain pyydettäviä seuranta-äytteitä otetaan muun muassa lintuinfluenssan varalta tiloilta ja teurastamoilta.

Sotesin alueella erikseen pyydetty seuranta-äytteet ottaa pääsääntöisesti valvontaeläinlääkäri, joka arkistoi näytteenottopöytäkirjat sekä paperiversioina, että sähköisesti, lähettää äytteet tutkittavaksi, sekä myös raportoi äytteiden ottamisesta aluehallintovirastoon.

Eläinnäyttelyt

Sotesin alueella sijaitsee yksi pysyvä eläinnäyttely (kotieläinpiha), jonka säännöllisestä valvonnasta vastaa aluehallintovirasto. Mahdollisten eläinsuojeluilmoitusten yhteydessä epäilyyn perustuvat tarkastukset suorittaa pääsääntöisesti valvontaeläinlääkäri.

Eläinten keinollinen lisääminen

Kunnaneläinlääkäri valvoo karanteeneja, sperman keräysasemia, alkuiden keräysryhmiä, alkuiden tuotantoryhmiä sekä spermavarastoja ja suorittaa niissä säännöllisiä tarkastuksia sen varmistamiseksi,

että ne täyttävät hyväksymiselle säädetyt edellytykset ja että toiminnalle säädetyt vaatimuksia ja hyväksymispäätöksessä asetettuja ehtoja noudatetaan. Valvonnan tulokset raportoidaan Eviralle vuosittain.

Sotesin alueella sijaitsee yksi karjuasema, jonka valvontaeläinlääkäri tarkastaa kaksi kertaa vuodessa. Pöytäkirjat tarkastusten tuloksista valvontaeläinlääkäri toimittaa vuoden lopussa Eviraan sekä arkistoi kopiot tarkastuskertomuksista sekä sähköisesti, että paperiversioina.

Kyyhkyslakat

Kyyhkyslakoissa, joista lähetetään kyyhkysiä kilpailuihin tai näyttelyihin, on kaikki lakassa pidettävät kyyhkyseläimet rokotettava vuosittain newcastlentaudin leviämisen ehkäisemiseksi. Eläintautivalmiuden ylläpitämisen vuoksi rekisteröityjen harrastelijain pitopaikkojen tulee olla kunnan valvontaviranomaisten tiedossa. Sotesin alueella ei tällä hetkellä ole rekisteröityjä kyyhkyslakkoja.

9. Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti

Nautojen, sikojen, lampaiden, vuohien, haaskaruokintapaikkojen, siipikarjan (ml. fasaanit, viiriäiset, kyyhkyt jne.), mehiläisten ja kimalaisten, turkiseläinten, kamelieläinten (kamelit, laamat ja alpakat) ja hirvieläinten (pl. porot) pitäjien on ennen eläintenpidon aloittamista rekisteröidyttävä eläintenpitäjäksi oman kuntansa maaseutuelinkeinoviranomaiselle. Vesiviljelyeläinten pitäjien on rekisteröidyttävä oman alueensa Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Samassa yhteydessä eläintenpitäjä rekisteröi pitopaikan kyseiselle eläinlajille. (Laki eläintunnistusjärjestelmästä 238/2010)

Eläintenpitäjäksi rekisteröityminen, sekä muut merkintään ja rekisteröintiin liittyvät asiat tarkistetaan yleisimmin eläinsuojelutarkastusten yhteydessä. Jos merkinnässä tai rekisteröinnissä löytyy puutteita, ohjeistetaan toimijaa rekisteröinnin tarpeellisuudesta sekä rekisteröintipuutteista ilmoitetaan aluehallintovirastoon.

10. Eläinten lääkitsemisen valvonta

Kunnaneläinlääkäri huolehtii lain eläinten lääkitsemisestä (387/2014) ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvonnasta aluehallintoviraston määräyksen mukaisesti eläinten pitopaikoissa.

11. Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti

EHO:ssa käsitellään elävien eläinten sekä muiden eläimistä saatavien tuotteiden kuin elintarvikkeiden sisämarkkinakauppaa, vientiä ja tuontia. Sotesin alueella sekä vienti- että tuontitarkastukset suorittaa pääsääntöisesti praktikkoeläinlääkärit.

11.1. Sisämarkkinakauppa

Toimijoiden, jotka siirtävät jäsenvaltiosta toiseen tiettyjä eläinlajeja tai tuotteita on haettava rekisteröintiä (EtL 60 §; MMMa 1024/2013 4 §) tai tuontilupaa (EtL 63 §) Evirasta.

Evira ilmoittaa rekisteröinneistä ja tuontiluvista ohjeineen aluehallintovirastoon ja tapauskohtaisesti myös kunnaneläinlääkärille tai muulle valvovalle virkaeläinlääkärille.

Kunnassa kirjataan nämä ilmoitukset sekä huomioidaan erityisesti, mitkä eläinlajit tai tuotteet ovat kyseessä ja koskevatko rekisteröinnit sisämarkkinatuontia vai -vientä. Monilla toimijoilla on useita rekisteröintejä tai tuontilupia, mutta yksi rekisteröinti koskee vain yhtä eläinlajia tai tuotetta tai vain sisämarkkinatuontia tai -vientä. Rekisteröinti on voimassa 3 vuotta myöntämisestä ja tuontilupa pääsääntöisesti myös 3 vuotta myöntämisestä.

Sisämarkkinakaupan ohjeita käytetään apuna sisämarkkina-asioiden yhteydessä. Ohjeet löytyvät Eviran internetsivuilta. Epäselvissä tapauksissa käännetään läänineläinlääkäriin tai Eviran puoleen. Saapunutta erää ei hyväksytä eikä lähetettävälle erälle myönnetä terveystodistusta, jollei kunnaneläinlääkäri ole täysin varma ehtojen täyttymisestä.

Sisämarkkinatuonti

Aluehallintovirasto seuraa saapuvia eriä TRACES-järjestelmän avulla ja määrää kunnaneläinlääkäriin tarvittaessa tarkastamaan saapuneet erät. Kunnaneläinlääkärillä on mahdollisuus seurata saapuvia eriä TRACES-järjestelmässä ja tehdä saapuneiden erien tarkastuksia myös ilman aluehallintoviraston kehoitusta. Virkaeläinlääkäri ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin, jos epäilee alueellaan olevan laittomasti tuotuja eriä.

Toimija voi lisäksi oma-aloitteisesti pyytää eläinlääkäriä tarkastamaan saapuvat erät (esim. ETT:n vaatimukset).

Havaituista puutteista tiedotetaan kaikille aluehallintovirastoille valvonnan kohdistamiseksi sellaisiin eriin, joiden kohdalla puutteita on havaittu.

Virkaeläinlääkäri raportoi sisämarkkinatuontierille tekemänsä tarkastukset TRACES-järjestelmään täyttämällä terveystodistuksen valvonta- eli III-osion. (EtL 66 §)

Kaikki tehdyt sisämarkkinatuontien tarkastukset raportoidaan täyttämällä valvontaosio TRACES-järjestelmään. Valvontaosioon kirjataan tieto siitä, täyttääkö saapunut erä lainsäädännön eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevat vaatimukset. Jos erä ei ole hyväksyttävissä, niin silloin kirjataan erikseen tieto havaituista puutteista, esimerkiksi, jos terveystodistuksessa on virheitä sekä mahdolliset tehdyt toimenpiteet. Valvontaosio täytetään, vaikka puutteita ei olisikaan ja siinäkin tapauksessa, että erälle on tehty pelkkä asiakirjatarkastus.

Saapuneiden sivutuote-erien osalta täytetään valvontaosio kaupalliseen asiakirjaan (DOCOM) TRACES-järjestelmään, kun kunnaneläinlääkäri on ensin varmistunut, että erät ovat saapuneet laitokseen. Jos määräraikka on päivittäin virkaeläinlääkäriin valvonnassa (esim. teurastamo) tai kyseessä on eläville eläimille rajatarkastusasemalla tehtävä poistumistarkastus EU:n ulkopuoliseen maahan, valvontaosio täytetään TRACES-järjestelmään kaikista eristä. Tarkastuksessa varmistetaan huolellisesti, että erä, sen tunnistusmerkinnät ja asiakirjat täyttävät niitä koskevat vaatimukset.

Vuosittain tarkastetaan, että toimija ylläpitää eläintautilain 65 § mukaista tuontiluetteloa.

Kunnaneläinlääkärien on suositeltavaa käyttää TRACES-järjestelmää oman alueen tapahtumien seuraamiseen. Päävastuu alueen TRACES-todistusten seuraamisessa on kuitenkin aluehallintovirastolla.

Sisämarkkinavienti

Sisämarkkinaviennissä toimija pyytää valvovalta kunnaneläinlääkäriltä lähetettävien erien tarkastamista. Kunnaneläinlääkäri tarkastaa lähetyksen ennen vientiä ja laatii tarkastuksen perusteella kyseisen eläinlajin ja tuotteen tiedot sisältävän terveystodistuksen TRACES-järjestelmässä.

Tarkastuksen yhteydessä kunnaneläinlääkäriin varmistaa, että toimija on rekisteröitynyt kyseisen eläinlajin tai tuotteen sisämarkkinaviejäksi Eviraan.

Terveystodistuksen I-osan täyttää toimija, kunnaneläinlääkäri kuitenkin tarkastaa ja tarvittaessa korjaa toimijan laatiman I-osan. Jos toimija ei ole rekisteröitynyt TRACES-järjestelmään, jää myös terveystodistuksen I-osan täyttäminen tarkastavan kunnaneläinlääkäriin tehtäväksi terveystodistuksen (II-osa) lisäksi.

Toimija on velvollinen antamaan tarvittavat tiedot eläinlääkärille ja vastaa itse antamistaan tiedoista. Kaikki toimenpiteet tehdään toimijan kustannuksella. Tarkastanut kunnaneläinlääkäri leimaa ja allekirjoittaa lähetystä seuraavan todistuksen.

Vuosittain tarkastetaan, että toimija ylläpitää eläintautilain 65 § mukaisesti vientiluetteloa.

Rekisteröityjen hevosten terveystodistusta ei välttämättä tarvitse laatia TRACES -järjestelmässä, mutta TRACES-järjestelmän käyttö on suositeltavaa. Rekisteröity hevonen ei tietyin ehdoin tarvitse terveystodistusta kilpamatkoilla Pohjoismaissa.

Virkaeläinlääkärit seuraavat mahdollista eristä vastaanottajamaassa saatavaa palautetta ja reagoivat siihen. Esim. TRACES-terveystodistuksen valvonta eli III-osion täyttö TRACES-järjestelmän kautta.

Sotesin TRACES – järjestelmän ilmoituksien seuranta tekee valvontaeläinlääkäri. Tuonti – ja vientiasiat Sotesin alueella hoitavat pääsääntöisesti kunnaneläinlääkärit.

11.2. Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin

Viejä pyytää kunnaneläinlääkäriltä tarkastusta ja selvittää vientiehdot. Viejän on varmistettava, että viennin kohdemaan vaatimat ehdot viennille täyttyvät.

Jos kyseisten eläinten tai tuotteiden viennistä on tehty sopimus kohdemaan ja Suomen tai EU:n välillä, viennissä on noudatettava tämän sopimuksen ehtoja. Muussa tapauksessa viejä selvittää eläinlääkintötodistukseen sisältyvät vaatimukset kohdemaan viranomaisilta joko suoraan tai kohdemaassa toimivan tuojan avustuksella. Evira laatii eläinlääkintötodistusten mallit kohdemaan ehtojen pohjalta, mutta lemmikkejä vietäessä myös kunnaneläinlääkäri voi laatia halutessaan todistuksen viejän selvittämien ehtojen pohjalta. Turvapaperille laaditut eläinlääkintötodistukset tilataan Evirasta.

Eläinlääkintötodistusten täyttämisen EU:n ulkopuolisessa viennissä hoitavat Sotesin alueella pääsääntöisesti praktikkoeläinlääkärit.

11.3. Tuonti EU:n ulkopuolelta ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus

Tilanteissa, joissa aluehallintovirasto ilmoittaa, että Sotesin alueelle saapuu kolmansista maista eläin- tai tuote-eriä, joissa on syytä epäillä eläintautiriskiä tai jos epäillään, että eläin- tai tuote-erä on tuotu maahan laittomasti, eläinlääkäri voi läänineläinlääkäriin määräyksestä tehdä tarvittavat asiakirja- ja eläin-

tai tuote-erätarkastukset aluehallintoviraston ja Eviran ohjeistuksen mukaan. Myös mahdolliset laittomalle erälle tapahtuvat jatkotoimenpiteet suoritetaan aluehallintoviraston ja / tai Eviran ohjeistuksen mukaisesti. Laittoman erän tarkastuksesta laskutetaan tuojaa maksuasetuksen mukaisesti.

Läänineläinlääkäriin määräyksestä suoritettavat laittomien tuontien tarkastukset Sotesin alueella suorittaa pääsääntöisesti valvontaeläinlääkäri.

12. Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Kunnaneläinlääkäri ja poliisi valvovat eläinsuojelulain, eläinkuljetuslain ja eläinkuljetusasetuksen, lopetusasetuksen sekä niiden nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista kunnan alueella. Eläinsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista kunnan alueella valvoo lisäksi kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitava viranhaltija (Sotesin alueella terveystarkastajat).

Sotesin alueella eläinsuojeluvalvontaa hoitaa virka-aikana valvontaeläinlääkäri, tarvittaessa muut virkaeläinlääkärit tai terveystarkastajat. Virka-ajan ulkopuolella eläinsuojeluvalvonnasta vastaa päivystävä eläinlääkäri, joka on aina virkasuhteessa.

Kaikista eläinsuojelutarkastuksista, joilla on havaittu eläinsuojelulakia rikotaan, lähetetään kopio tarkastuskertomuksesta ja eläinsuojelupäätöksestä, sekä mahdolliset valokuvat poliisin rikostutkintaan tarkastuksen kohteen alueen poliisiasemalle. Jos epäkohdat tarkastuskohteessa ovat vakavia, mittavia tai katsotaan muuten tarpeellisiksi, kutsutaan poliisin tutkijapartio paikalle kohteeseen jo tarkastuksen yhteydessä. Virka-apua tarkastuksen turvaamiseksi pyydetään etukäteen poliisin tilannekeskuksesta sähköpostitse, tai jos virka-avun tarve ilmenee tarkastuksen yhteydessä yllättäen, virka-apua pyydetään suoraan hätäkeskuksesta puhelimitse.

Jokaisesta tarkastuksesta tehdään aina kirjallinen tarkastuspöytäkirja, joka toimitetaan eläimen omistajalle tiedoksi todisteellisesti (saantitodistus, asiakirjan toimittaminen henkilökohtaisesti tai haastemiehen välityksellä). Kaikki tarkastuskertomukset ja päätökset arkistoidaan sekä sähköisesti verkkolevyllä, että paperiversioina mappeihin. Tarkastuskertomuksista sekä päätöksistä lähetetään kopio tiedoksiantona alueen aluehallintovirastoon n. kahden viikon välein.

Kiireellisiä toimenpiteitä vaativissa tapauksissa pyritään ratkaisemaan tilanne niin, ettei eläintä tarvitsisi siirtää pitopaikastaan, ennen kuin jatkotoimenpiteistä voidaan tehdä päätös (esim. omistaja tavoitetaan ja hän voi osoittaa eläimelle hoitajan tai selvittää muuten tilanteen). Jos tämä ei ole mahdollista, eläimelle hankitaan hoitoa muuta kautta. Lemmikkieläinten kohdalla tämä tarkoittaa sitä, että eläin siirretään hoitolaan, jonka kanssa on sopimus eläinsuojelulain 44 § mukaisten toimenpiteiden suhteen. Tuotantoeläinten hoito ostetaan tarvittaessa lomituspalvelulta. Hoidosta tehdään kirjallinen sopimus hoitopaikan / hoitajan kanssa. Huonokuntoisten eläinten kyseessä ollessa eläin lopetetaan tai suurelainten kyseessä ollessa pyritään mahdollisuuksien mukaan teurastamaan. Kulut 44 § pykälän mukaisista toimenpiteistä peritään ensisijaisesti eläimen omistajalta.

12.1. Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus

Eläinsuojeluilmoitusten aiheellisuus selvitetään aina ja lähes kaikki ilmoitukset johtavat eläinsuojelutarkastuksen tekemiseen. Epäilyyn perustuvat tarkastukset pyritään aina tekemään ennalta ilmoittamatta.

Jos eläinsuojelutarkastuksessa havaitaan eläinsuojelusäädösten vastaista menettelyä, ryhdytään tarvittaviin pakkotoimiin (kiireelliset toimet eläinsuojelulain 44 §:n nojalla tai kiellot ja määräykset eläinsuojelulain 42 §:n nojalla). Jos määräyksiä tai kieltoja on annettu, niiden toteuttamiselle annetaan määräaika, minkä umpeuduttua kohteeseen tehdään uusintatarkastus. Jos uusintatarkastuksella havaitaan, että annettuja määräyksiä tai kieltoja ei ole noudatettu, annetaan tilanteesta riippuen joko uusi määräys määräaikoineen tai saatetaan esittää aluehallintovirastolle, että se tehostaisi annettua määräystä tai kieltoa uhkasakolla.

Pitkittyneissä tai muuten vaikeissa tai erityisen kriittisissä eläinsuojelutapauksissa pyydetään apua aluehallintovirastosta (yhteistarkastukset, konsultaatio, tehtävien siirto).

Sotesin alueella 1 eläinsuojelutarkastukset tekee pääsääntöisesti valvontaeläinlääkäri, joka ei tee praktiikkaa alueella (esteettömyysnäkökohdat). Alueella 2 (Ikaalinen, Parkano, Kihniö) valvontaeläinlääkäri aloittaa työnsä kevään 2015 aikana, johon saakka eläinsuojelutarkastuksia tekevät vielä kunnaneläinlääkärit.

12.2. Tiloilla tehtävät otantaan perustuvat EU-eläinsuojelutarkastukset

Evira ja aluehallintovirasto voivat eläinsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten noudattamisen valvomiseksi tai Suomea sitovan kansainvälisen sopimuksen velvoitteiden täyttämiseksi tai EY:n oikeusjärjestyksen niin edellyttäessä määrätä virkaeläinlääkärit tekemään selvityksiä ja tutkimuksia sellaisissa eläintenpitoyksiköissä, joissa eläimiä pidetään elinkeinonharjoittamisen tarkoituksessa. Sotesin alueella tämän kaltaiset tarkastukset suorittaa pääsääntöisesti valvontaeläinlääkäri.

12.3. Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus

Tarkastuksia voidaan tehdä myös ilman epäilyä sellaisiin paikkoihin, joissa toiminta edellyttää eläinsuojelulaissa tarkoitettua luvan hakemista aluehallintovirastolta tai ilmoituksen tekemistä aluehallintovirastolle. Tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi sirkukset, eläintarhat ja – näyttelyt, eläinkaupat, pieneläinlaitokset, suuret kennelit sekä ravi- ja ratsastustallit, riistaeläintarhat ja lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat sekä paikat, joissa harjoitetaan eläinten lopetustoimintaa. Ilman epäilyä tarkastuksia saadaan tehdä myös eläinkilpailuihin ja muihin vastaaviin tilaisuuksiin.

Aluehallintovirasto valvoo ilman epäilyä tehtävillä tarkastuksilla säännöllisesti, riskinarviointiin perustuen ja syrjimättömästi niitä kohteita, joille aluehallintovirasto on myöntänyt eläinsuojelulain mukaisen luvan. Valvontaeläinlääkäri suorittaa näissä kohteissa epäilyyn perustuvan valvonnan ja tarkastukset niin, että näiden kohteiden tarkastuksista ja niiden tuloksista ilmoitetaan aluehallintovirastolle välittömästi.

Ilmoituksenvaraiset kohteet tarkastetaan säännöllisesti pääsääntöisesti valvontaeläinlääkäriin toimesta riskinarviointiin perustuen.

12.4. Eläinsuojeluvalvojat

Aluehallintoviraston valtuuttamia eläinsuojeluvalvojia on Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueella muutamia, mutta suuren välimatkan vuoksi he eivät ole käytettävissä Sotesin alueella. Ajantasaisen tiedon valtuutetuista eläinsuojeluvalvojista Sotesin kuntien alueella toimittaa aluehallintovirasto.

12.5. Eläinkuljetukset

Jos on aihetta epäillä, että eläintä kuljetetaan eläinkuljetussäädösten vastaisella tavalla, poliisilla, kunnaneläinlääkärillä, aluehallintovirastolla, rajaeläinlääkärillä ja tarkastuseläinlääkärillä on oikeus tarkastaa eläinkuljetus. Poliisi saa tarkastaa eläinkuljetuksen myös ilman epäilyä säädösten rikkomisesta, samoin rajaeläinlääkäri ja tarkastuseläinlääkäri toimialueillaan. Eläinkuljetusta tarkastettaessa on viranomaisella oikeus tarkastaa eläimet, kuljetuskalusto, ravinto, juotava, varusteet ja välineet sekä asiakirjat. (Laki eläinten kuljetuksesta 1429/2006, 28 §)

Evira ja aluehallintovirasto voivat määrätä virkaeläinlääkärit tekemään erityisiä tarkastuksia eläinkuljetuksissa. (Laki eläinten kuljetuksesta 1429/2006, 29 §).

Eläinkuljetusvälineen tarkastuksen suorittaa Sotesin alueella pääsääntöisesti valvontaeläinlääkäri.

12.6. Pienteurastamot

Sotesin alueella on kaksi pienteurastamo.

1.9.2011 lähtien on pienteurastamoiden valvonnasta eläinsuojeluvalvonnan sisältäen vastannut Evira.

13. Eläimistä saatavat sivutuotteet

Aluehallintovirasto hyväksyy väliasteen toimia harjoittavat laitokset, sellaiset hygienisointiyksiköt, joissa käsitellään sivutuotteita toimitettavaksi biokaasulaitoksiin tai kompostoitavaksi ja jotka eivät sijaitse sivutuoteasetuksen mukaan hyväksytyin laitoksen yhteydessä sekä täytöntöönpanoasetuksen mukaisia vaihtoehtoisia menetelmiä käyttävät käsittelylaitokset. Aluehallintovirasto rekisteröi osan teknisistä laitoksista.

Kunnaneläinlääkäri hyväksyy polttolaitokset, rinnakkaispolttolaitokset ja johdettujen tuotteiden varastointilaitokset silloin, kun tuotteet on tarkoitus hävittää polttamalla tai hyväksytylle kaatopaikalle toimittamalla. Kunnaneläinlääkäri rekisteröi osan teknisistä laitoksista, johdettujen tuotteiden varastointilaitokset silloin, kun tuotteet on tarkoitettu tekniseen käyttöön sekä toimijat, jotka käyttävät sivutuotteita erityisiin ruokintatarkoituksiin. Hyväksyntä- ja rekisteröintipäätökset ilmoitetaan välittömästi Eviraan.

Aluehallintovirasto ja kunnaneläinlääkäri valvovat hyväksymiään ja rekisteröimiään laitoksia ja toimijoita ja myös osin Eviran hyväksymiä ja rekisteröimiä laitoksia ja toimijoita Eviran vuosittaisen valvontaohjeen mukaisesti. Evira määrittelee ohjeessa kunkin laitostyyppin riskinarviointiin perustuvan tarkastustiheyden. Toimijoiden osalta aluehallintovirasto määrittelee itse vuosittain tarkastettavan määrän riskiperusteisesti valvontasuunnitelmassaan. Aluehallintovirasto päättää alueellaan riskinarviointiinsa perustuen, mitkä laitokset ja toimijat tarkastetaan sekä toimittaa näistä listauksen valvonta- ja kunnaneläinlääkäreille, jotka

suorittavat tarkastukset suunnitelman mukaisesti, määräaikoja noudattaen. Valvontaviranomaiset toimittavat hyväksyntään ja valvontaan liittyvät tarkastuskertomukset Eviran sivutuotejaostoon.

Sivutuotteiden valvontaan liittyvät tarkastukset sekä yllä kunnaneläinlääkärin hyväksyttäväksi lueteltujen sivutuotelaitosten hyväksymistarkastukset Sotesin alueella suorittaa pääsääntöisesti valvontaeläinlääkäri.

13.1. Sivutuotteita käyttävät toimijat

Aloitettaessa MMMa N:o 1993/2011 mukainen käsittelemättömien sivutuotteiden käyttö haaskatoimintaan, on toimijan tehtävä aloitusilmoitus toiminnan aloittamisesta sen alueen kunnaneläinlääkärille, jonka alueella haaskaa aiotaan pitää. Ilmoitus tulee tehdä ennen haaskaruokinnan aloittamista ja se tehdään kirjallisesti. Haaskapaikan tiedot viedään haaskarekisteriin. Haaskapaikalle annetaan virallinen tunnus. Luonnonvaraisia eläimiä ruokittaessa tulee sekä sivutuotteiden keräyskunnan, että käyttökunnan virkaeläinlääkärille ilmoittaa jokainen haaskan täyttö erikseen.

Sotesin alueella on 1.1.2015 yhteensä 4 kpl rekisteröityjä haaskaruokintapaikkoja.

Sivutuotteita eläintarhaeläinten, sirkuseläinten sekä muiden matelijoiden ja petolintujen kuin eläintarhaeläinten ruokinnassa käyttävien toimijoiden on tehtävä kirjallinen ilmoitus toiminnan aloittamisesta paikalliselle kunnaneläinlääkärille, joka rekisteröi käyttäjät ja toimittaa tiedon välittömästi Eviraan. Sivutuotteita em. ruokintatarkoituksiin käyttävän toimijan on pidettävä kirjaa sivutuotteiden käytöstä ja ilmoitettava kunnaneläinlääkärille toiminnan loppuessa. Kunnaneläinlääkäri valvoo toimialueellaan toimipaikkoja, joissa sivutuotteita käytetään eläinten ruokintaan. Tämän kaltaisia toimijoita Sotesin alueella ei ole.

Vastaavalla eläinlääkärillä ja valvontaeläinlääkärillä on tunnukset eläintenpitäjärekisteriin, jossa on osana haaskarekisteri, johon rekisteröidään haaskapaikan aloitusilmoitukset ja haaskan pitäjät. Haaskapaikalle vietävät sivutuotteet tarkastetaan tarvittaessa ennen niiden käyttöä ja käyttö kielletään, mikäli aineksessa on tautiriski tai lääkejäämiä. Haaskarekisterin päivittämisestä sekä haaskojen valvonnasta vastaa pääsääntöisesti valvontaeläinlääkäri.

13.2. Sivutuotteiden hautaaminen

Kokonaisten märehitjoiden, sikojen, siipikarjan ja turkiseläinten raatojen, kotiteurastuksen sivutuotteiden, pienteurastamoista ja pienleikkaamoista peräisin olevien luokan 2 ja 3 teurassivutuotteiden ja tiettyjen muiden MMMa 1192/2011 § 4 mukaisten sivutuotteiden hautaaminen on sallittua ns. syrjäisillä alueilla. Kotiteurastuksen sivutuotteiden, teurastuspaikoista ja pienimuotoisista leikkaamoista peräisin olevien luokan 2 ja 3 sivutuotteiden hävitykseen sovelletaan samoja keräily- ja syrjäisiä alueita kuin kokonaisten raatojen hävitykseen. Keräilyalueilla em. sivutuotteet on käsiteltävä tai hävitettävä hyväksytyssä sivutuotelaitoksessa. Toimijan on pidettävä kirjaa haudattujen raatojen tai sivutuotteiden määristä, luokista ja eläinlajeista sekä hautauspäivämääristä ja – paikoista. Hautauksista on ilmoitettava aluehallintovirastolle tautitapaüksissa.

Tarvittaessa kunnaneläinlääkäri valvoo toimijoiden sivutuotteiden hävitystapoja, kirjanpitoja ja tarkistaa haudattavan sivutuotteen ja hautauspaikan. Tarkastukset kohdennetaan ensisijaisesti tiloihin, joilla on aikaisempien tarkastusten tai eläinluetteloista saatavien tietojen perusteella viitteitä säädösten noudattamatta jättämisestä.

Sotesin alue ei kuulu tähän ns. syrjäiseen alueeseen vaan kuuluu valtakunnallisen keräilyalueeseen.

14. Täydentävien ehtojen valvonta

Tarkastuksiin liittyvät asiakirjat tehdään tarkasti, niin että mahdolliset laajennukseen vaikuttavat täydentävien ehtojen indikaattorit ovat pöytäkirjoista selkeästi havaittavissa. Tarkastuspöytäkirjojen kopiot toimitetaan kahden viikon sisällä tarkastuksesta aluehallintovirastoon, jotta mahdollisesti perustarkastuksessa tavatut epäkohdat voidaan laajentaa täydentävien ehtojen tarkastuksiksi.

15. Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen

Sotesin alueella on tällä hetkellä yhteensä kymmenen kunnaneläinlääkärinä, joiden tehtäväalueet jakaantuvat seuraavasti:

- vastaava eläinlääkäri
- 7 kpl kunnaneläinlääkäreitä
- päivystävä eläinlääkäri
- valvontaeläinlääkäri
- Alueelle 2 on tulossa oma valvontaeläinlääkäriensä alkuvuonna 2015.

Sotesin alueella 1, Sastamalassa toimii näiden lisäksi vielä yksityinen eläinlääkäriasema, jonka kanssa eläinlääkärit ovat tehneet yhteistyötä. Kyseisellä eläinlääkäriasemalla on myös mm. röntgenkuvausmahdollisuus. Välimatkat myös muihin alueen ulkopuolella oleviin hevos- ja pieneläinklinikoihin ovat kohtuullisia, joten pieneläinasiakkaita sekä vaikeampia hevostapauksia voi johdattaa myös näille klinikoille.

15.1. Peruseläinlääkäripalvelu

Kaikkia kunnan alueella pidettäviä hyötyeläimiä varten kunta on järjestänyt arkipäivisin virka-aikana eläinlääkäriin käynnin eläintenpitopaikassa mahdollistavan peruseläinlääkäripalvelun. Tämän lisäksi kunnassa hoidetaan aktiivisesti myös pieneläimiä. Kunnassa ei ole eriytettyä pien- ja suurelänpäivystystä.

15.2. Sisältö

Peruseläinlääkäripalvelulla tarkoitetaan eläinlääkäripalvelua, joka annetaan eläinlääketieteelliseen yleistutkimukseen tai kliiniseen tutkimukseen perustuen tavanomaisissa vastaanottotiloissa tai eläinsuojissa.

Puhelinneuvonta

Kunnan on järjestettävä eläinten omistajille mahdollisuus saada kotieläinten terveyteen ja sairauksiin sekä eläintenpitoon ja hyvinvointiin liittyvää eläinlääkäriin antamaa neuvontaa virka-aikana myös puhelimitse. Ei-kiireellisiä tapauksia koskeva neuvonta voidaan rajoittaa tapahtuvaksi tiettyinä ajankohtana. Puhelinneuvonta voi olla myös maksullista ja maksu voi olla korkeampi virka-ajan ulkopuolella. Maksujen on kuitenkin oltava kohtuullisella tasolla ja suhteessa maksuihin muissa kunnallisissa peruspalveluissa.

Maksuttomasta numerosta tulisi kuitenkin olla mahdollisuus virka-aikana saada asiointia koskevaa neuvontaa. Myös tarttuvien eläintautien epäilyjä ja eläinten mahdollisia hyvinvointiongelmia koskevia ilmoituksia olisi kuntalaisten voitava virka-aikana tehdä maksuttomaan puhelinnumeroon.

Sotesin kaikilla eläinlääkäreillä on puhelintunti aamuisin kello 8-9. Muunakin aikana eläinlääkärit vastaavat puhelintiedusteluihin mahdollisuuksien mukaan. Sotesin alueella 1 eläinlääkintähuollon käytössä on toistaiseksi ns. päivystysautomaatti. Tämä on numero, johon luetaan tiedote niistä eläinlääkäreistä, jotka ovat sinä päivänä käytettävissä. Myös päivystäjistä luetaan automaattiin ajantasaiset tiedot joka yöksi ja viikonlopuksi. Alueella 1 tulee käyttöön maksullinen puhelinpalvelu vuoden 2015 aikana. Alueella 2 eläinlääkäreiden käytössä ovat matkapuhelintiedotteet.

Alueen valvontaeläinlääkärillä ei ole erillistä puhelinaikaa vaan hän vastaa puhelimeen mahdollisuuksien mukaan arkisin kello 8-16 välisenä aikana.

Sairaanhoito

Peruseläinlääkäripalveluihin kuuluvaa sairaanhoitoa on kliinisesti sairaiden eläinten perustutkimus, hoitotarpeen arviointi ja hoito tai lähettäminen jatkohoitoon. Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvat kirurgiset leikkaukset niiltä osin, kun leikkauksia peruseläinlääkärikoulutuksella pystytään suorittamaan tavanomaisissa vastaanottotiloissa, hoitotiloissa ja eläinsuojissa ilman erityistyövälineitä. Peruseläinlääkäripalveluihin kuuluvia leikkauksia ovat mm. nautojen vierasesineleikkaukset ja juoksutusmahaleikkaukset.

Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvaa terveyden- ja sairaanhoitoa tarjotaan arkisin klo 8 - 16. Päivystysaikaan klo 16 – 8 hoidetaan vain kiireellisiä tapauksia. Sotesin alueella kahdella eläinlääkärillä on käytettävissään itse palkkaamansa avustajat.

Terveydenhuolto

Peruseläinlääkäripalvelua tulee suunnata ennaltaehkäisevään toimintaan eläinten terveyden ja hyvinvoinnin ylläpidossa ja edistämisessä. Eri kotieläimille suoritettavat terveystarkastukset kuuluvat peruseläinlääkäripalveluun. Rokotukset, loishäädöt, kissojen sterilisaatiot ja kastroatiot ja koirien kastroatiot ovat normaalia peruseläinlääkäripalvelua kuten myös märehäntijöiden, sikojen ja hevosten hedelmällisyyteen liittyvät tarkastukset ja hoidot.

Eläinten lopetus

Kotieläinten ja eläinlääkärin vastaanotolle tuotujen luonnonvaraisten eläinten lopetus eläinsuojelullisista syistä sekä kotieläinten lopetus sairauden perusteella tai omistajan pyynnöstä kuuluu peruseläinlääkäripalveluun. Luonnonvaraisten eläinten lopettamisesta aiheutuneet kulut kunta laskuttaa aluehallintovirastolta.

Todistukset

Kotieläimen terveydentilan toteaminen ja todistaminen kliinisen perustutkimuksen perusteella esimerkiksi vakuutusyhtiötä, vientiä, tuontia tai sisämarkkinakauppaa varten sisältyy myös peruseläinlääkäripalveluun.

15.3. Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Kunnan on peruseläinlääkäripalveluun kuuluvana järjestettävä terveydenhuollon palvelut kotieläimille, joita varten on olemassa valtakunnallinen terveydenhuolto-ohjelma ja asianmukainen toteutumisen seurantajärjestelmä. Tällä hetkellä tällaisia ohjelmia ovat nautatiloille tarkoitettu Naseva ja sikatiloille tarkoitettu Sikava.

Alueellamme terveydenhoidon piiriin kuuluvien hyötyeläintilojen määrät näkyvät EHO:n resurssitarvelomakkeessa (LIITE 2a ja LIITE 2b) kohdassa terveydenhuoltosopimusten määrä.

Punkalaitumen sikatiloista suuri osa on ostanut terveydenhuoltopalvelut yksityiseltä sektorilta.

Sotesin kunnaneläinlääkärit ovat tehneet myös joitakin terveydenhuoltosopimuksia omien alueidensa ulkopuolelle.

Terveydenhuoltopalvelujen kysyntä

Maatiloilla on usein taloudellisesti merkittäviä tuotantosopimuksia, joissa yhtenä ehtona on terveydenhuoltosopimuksen solmiminen eläinlääkäriin kanssa ja sopimuksen velvoittamien terveydenhuoltokäyntien tekeminen ajallaan ja sovitussa laajuudessa.

Olemalla mukana terveydenhuollossa ja sen seurantajärjestelmissä pystyvät tuotantoeläintilat helpommin hoitamaan myös alkutuotantoasetuksen (1368/2011) edellyttämän ketjuinformaatiovaatimuksen. Tämän mukaan tuottajan on ennen eläimen teurastamolle lähettämistä toimitettava tiedot muun muassa eläinten lääkitsemisestä ja elintarviketurvallisuuteen vaikuttavien eläinten sairauksien esiintyvyydestä tilalla. Suurin osa teurastamoista edellyttää tämän ilmoituksen tekemistä sähköisen seurantajärjestelmän (Sikava tai Naseva) avulla.

Nasevan ehtojen mukaan eläinlääkäri suorittaa nautatilalle terveydenhuoltokäynnin vähintään kerran vuodessa. Sikavan puitteissa emakko- tai yhdistelmäaikalaan on suoritettava vähintään neljä terveydenhuoltokäyntiä vuodessa. Näistä yhden pitää olla terveydenhuoltosuunnitelman päivityskäynti. Lihasikalaan on suoritettava vähintään yksi terveydenhuoltokäynti kasvatuserää kohti tai neljä terveydenhuoltokäyntiä vuodessa, jos sikala on osastoittain kertatäyttöinen tai jatkuvatäyttöinen.

Terveydenhuoltokäynnillä eläinlääkäri havainnoi eläinten olosuhteet ja terveydentilan. Lisäksi merkittävimmät eläinten hoitorutiinit ja tuotannon kannalta kriittiset pisteet käydään läpi. Terveydenhuoltokäynnillä käydään läpi terveydenhuoltosuunnitelman toteutuminen, tilan lääkekirjanpito ja kirjanpito eläinten poistojen ja sairastuvuuden syistä. Lisäksi käydään läpi tuotantotilan toimet tarttuvilta eläintaudeilta suojautumiseksi.

Eläinterveydenhuollon saatavuus on kotieläintilan tulonmuodostuksessa usein ratkaisevan tärkeää jo tuotehintojen ja maataloustuen vuoksi. Tärkein syy terveydenhuoltopalvelujen kysynnälle on kuitenkin se, että tuottaja haluaa terveydenhuoltoon perehtyneen eläinlääkäriin asiantuntijaksi karjakohtaisten ratkaisujen tekoon päämääränä tilan taloudellisen tuloksen paraneminen eläinten terveyden ja hyvinvoinnin lisääntymisen kautta. Naseva ja Sikava – järjestelmiä ollaan voimakkaasti kehittämässä tuotannollisen terveydenhuollon suuntaan.

Terveydenhuoltopalvelujen kysyntää lisäävät osaltaan myös tietyt lääkkeiden luovuttamista koskevien sääntöjen poikkeukset. Nasevaan ja Sikavaan liittyneiden tilojen lisäksi vanhempaispolven siipikarjatilat ja osa tuotantopolven kasvattamoista / kanaloista solmivat terveydenhuoltosopimuksen ja sitoutuvat kahdesti vuodessa tehtäviin terveydenhuoltokäynteihin. Siipikarjan terveydenhuoltosopimuksia Sotesin alueella ei ole.

Terveydenhuoltotyön resurssitarve

Sikalat ovat kuuluneet Sikavaan noin 90-prosenttisesti jo lähes vuosikymmenen. Nautatilojen lukumäärä Nasevassa on viime vuosina kaksinkertaistunut vuoden tai parin välein ja on nyt selvästi yli puolet tiloista. Kehityskulun mukaan Nasevan piirissä on lähivuosina lähes kaikki nautatilat samaan tapaan kuin Sikava kattaa lähes kaikki sikalat.

Sekä eläinlääkärit että viljelijät tarvitsevat lähivuosina täydenniskoulutusta terveydenhuoltoon liittyvissä asioissa, kuten karjaton tautiseurannassa, sekä eläinten hyvinvoinnin arvioinnissa.

Sotesin praktikkoeläinlääkärit ovat kaikki käyneet Sikavan täydenniskoulutuksen ja Nasevan täydenniskoulutuksessa on käynyt 4 eläinlääkärinä. Myös muuhun terveydenhuoltoon liittyvään koulutukseen on mahdollista halutessaan osallistua.

15.4. Yksityinen palveluntarjonta

Sotesin alueella 1 järjestetään arkisin, virka-aikana peruseläinlääkäripalvelut myös muille kotieläimille, kuin hyötyeläimille. Alueella 1 toimii lisäksi iltavastaanotto virka-ajan ulkopuolella arkisin klo 18 – 19 välisenä aikana. Yksityisenä palveluntarjoajana pieneläinten osalta Sastamalassa toimii eläinlääkäriasema Viksu. Alueella on myös muutamia yksityisiä eläinlääkäreitä, jotka tarjoavat mm. terveydenhuolto- ja sairaanhoitopalveluita pieneläimille, sikaloille, nautatiloille sekä hevosille.

Alueella 2 ei ole yksityisiä eläinlääkäriasemia ja peruseläinlääkäripalvelut sekä virka- että päivystysaikaan hoidetaan kunnan toimesta.

15.5. Kiireellinen eläinlääkäriapu

Kunnan on järjestettävä kiireellistä eläinlääkäriapua kaikkia alueellaan vakinaisesti tai tilapäisesti olevia kotieläimiä varten kaikkina vuorokauden aikoina.

Kiireelliseen eläinlääkäriapuun kuuluvat akuutisti sairaiden eläinten perustutkimus ja vähintään ensiapuonteiset hoitotoimenpiteet. Kiireellistä eläinlääkäriapua ovat muun muassa nautojen poikimahalvaushoidot, hevosten konservatiiviset ähkyhoidot, eri kotieläinten akuutit tulehdus- ja kiputilat, ompelua vaativat haavat sekä sokin hoito, synnytysapu ja eläimen hengen pelastamiseksi välttämättömät kirurgiset leikkaukset niiltä osin, kun leikkauksia peruseläinlääkärikoulutuksella pystytään suorittamaan tavanomaisissa vastaanottotiloissa ja eläinsuojissa ilman erityistyövälineitä. Keisarinleikkaus täytyy pystyä suorittamaan koirille, kissoille ja märehijöille, ellei leikkausta tarvitsevia potilaita pystytä nopeasti lähettämään riittävän lähellä sijaitsevaan jatkohoitopaikkaan.

Pieneläinten luonmurtumissa on suoritettava välttämätön immobilisaatio. Kotieläinten ja eläinlääkäriin vastaanotolle tuotujen luonnonvaraisten eläinten lopettaminen eläinsuojelullisin perustein kuuluu kiireelliseen eläinlääkäriapuun. Kiireellisen eläinlääkäriavun tavoitteena on ensiaputyypinen

toiminta, jolla pyritään hoitamaan eläimen henkeä ja hyvinvointia uhkaavat tapaukset ja varmistamaan, että potilaan tila ei kohtuuttomasti heikkene sen odottaessa virka-aikana annettavia palveluja.

Kunnan on järjestettävä päivystyspalvelu virka-ajan ulkopuolella tarvittavaa kiireellistä eläinlääkäriapua varten yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa yhtä useampaa seutu- tai maakuntaa vastaavalla päivystysalueella. Sotesin alueella Sastamala, Punkalaidun ja Lavia kuuluvat yhteen päivystysalueeseen (alue 1) ja Ikaalinen, Parkano sekä Kihniö toiseen päivystysalueeseen (alue 2).

Kiireellinen eläinlääkäriapu on päivystysalueella järjestettävä siten, että kotieläimiä, jotka ovat pienikokoisia ja voidaan siten vaikeuksitta kuljettaa eläinlääkäriin vastaanotolle, ja kotieläimiä, jolle annettava eläinlääkäriapu edellyttää eläinlääkäriin käyntiä eläimenpitopaikassa, hoitaa pääasiassa eri henkilökunta. Tästä vaatimuksesta voidaan kuitenkin poiketa päivystysalueella, jonka eläintiheys on pieni tai jossa sellaisten kotieläinten, jotka ovat pienikokoisia ja voidaan siten vaikeuksitta kuljettaa eläinlääkäriin vastaanotolle, osuus kaikista päivystysalueella pidettävistä kotieläimistä on vähäinen tai se on muusta erityisestä syystä perusteltua.

Päivystysten eriyttämisvaatimuksesta poikkeaminen on perusteltava aluehallintovirastolle, joka ratkaisee, onko poikkeaminen mahdollista esitetyn perusteella. Päivystysten eriyttäminen on mahdollista tehdä myös osa-aikaisesti kysynnän perusteella tai remissiotyyppisesti eli siten, että kunnalla on sopimus kiireellistä hoitoa vaativien potilaiden lähettämisestä pieneläinvastaanotolle. Tällöin sopimuksella varmistetaan, että ne pieneläimet, joita ei pystytä tai ehditä sekapäivystyksessä hoitamaan, on mahdollista lähettää eriytettyyn pieneläinpäivystyspisteeseen. Etäisyys remissioklinikalle ei kuitenkaan saa olla kohtuuttoman pitkä.

Sotesin alueella ei ole eriytettyä pieneläinpäivystystä, eikä remissiosopimuksia. Tämä toimintamalli on toiminut hyvin, koska pieneläinpotilaiden määrä päivystyksissä on ollut vähäinen ja vaativampia tapauksia on ollut mahdollisuus lähettää Tampereen alueen yksityisille klinikoille.

Keskitetty yhteydenottopalvelu

Sotesin alueella 1 on toiminnassa eläinlääkärien puhelinvastaaja, jossa kerrotaan kyseisenä päivänä töissä olevien eläinlääkäreiden yhteystiedot sekä puhelintunnin ajankohta (arkisin 8 – 9). Sama vastaajapalvelu kertoo myös päivystäjän yhteystiedot. Järjestelmä tulee muuttumaan vuoden 2015 aikana maksulliseksi palveluksi. Tällä hetkellä järjestelmä on maksuton.

Alueella 2 eläinlääkäreiden puhelinvastaajat antavat tiedon mm. päivystäjistä.

Kun uutta, maksullista vastaajapalvelua on aluksi testattu alueella 1 ja todettu se mahdollisesti toimivaksi, otetaan se käyttöön myös alueella kaksi.

Henkilöresursseja keskitettyyn yhteydenottopalveluun ei ainakaan toistaiseksi aiota sitoa.

15.6. Saatavuus- ja laatuavoitteet

Ajanvaraus

Eläimen omistajan tai haltijan on halutessaan pystyttävä varaamaan aika eläinlääkäriin käynnille eläintenpitopaikkaan, pieneläimen viemiseksi vastaanotolle tai hevosen viemiseksi tarvittaessa paikkaan, jossa hoitotoimenpiteet voidaan suorittaa turvallisesti. Kun yhteistoiminta-alueella toimii useampia

praktikkoeläinlääkäreitä, tulisi asiakkaalle ei-kiireellisissä tapauksissa mahdollisuuksien mukaan antaa vapaus valita eläinlääkäri, jonka palveluksia hän käyttää.

Sotesin alueella on eläinlääkäreillä puhelintunti aamuisin kello 8 - 9. Tämän jälkeen eläinlääkärit hoitavat praktiikkaa siten, että kiireelliset tapaukset hoidetaan ensin. Puhelimiin vastataan puhelintunnin ulkopuolellakin toimenpiteiden välillä mahdollisuuksien mukaan.

Sotesin alueella 1 pidetään lisäksi ilman ajanvarausta toimivat pieneläinvastaanotot arki-aamuisin kello 9.30 - 10.30 ja iltaisin kello 17 - 18 Vammalan vastaanotolla sekä maanantaisin kello 17 - 18 Mouhijärven vastaanotolla.

Päivystys on sovittu alkavaksi kello 15. Tämä järjestely mahdollistaa sen, että muut kuin päivystävä eläinlääkäri voivat sopia esimerkiksi leikkauksia virka-ajalle ilman, että heidän tarvitsisi lähteä hoitamaan mahdollista kiireellistä sairastapausta.

Saatavuus

Peruseläinlääkäripalvelun ja kiireellisen eläinlääkäriavun tulee olla saatavilla palvelujen käyttäjien kannalta kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisella etäisyydellä maantieteelliset olosuhteet huomioon ottaen.

Jos avun tarve ei ole kiireellinen, tulee sairaskäynti tai vastaanottoaika pystyä järjestämään viikon sisällä tilauksesta. Kiireettömät terveydenhuolto- ja massatyökäynnit sekä terveille eläimille suoritettavat kohdassa 15.2. kuvatut leikkaukset on lomakauden ulkopuolella voitava varata alle kolmen viikon ja lomakaudella alle kuuden viikon sisällä yhteydenotosta. Jos asiakas haluaa palvelut nimetyltä eläinlääkäriltä, saavat jonotusajat olla pitemmät. Hyvänä palvelutasona voidaan väestötiheillä alueilla pitää peruseläinlääkäripalvelun järjestämistä siten, että pääosa asiakkaista saa palvelun alle viidenkymmenen kilometrin etäisyydeltä.

Sotesin koko alueella peruseläinlääkäripalvelut ovat pääosin kiireettömissäkin tapauksissa saatavissa yhden tai kahden päivän sisällä. Myöskään etäisyydet alueen vastaanotoille eivät pääosin ylitä viittäkymmentä kilometriä.

Kiireellisen eläinlääkäriavun resurssit on mitoitettava siten, että apua on kaikkina vuorokauden aikoina saatavissa kolmen tunnin sisällä tilauksesta 90 prosentissa tapauksista. Päivystysalueet on siten mitoitettava, että 90 prosentissa tapauksista päivystävän eläinlääkäriin matka eläintenpitopaikkaan tai eläimen omistajan matka pieneläinvastaanotolle on alle sata kilometriä.

Sotesin alueella on päivystysaikoina pystytty yli 90 prosentissa tapauksista tarjoamaan eläinlääkäriapua alle kolmen tunnin sisällä tilauksesta. Etäisyydet päivystysalueella ovat sellaiset, että pääosassa tapauksia eläinlääkäriapu on saatavilla alle sadan kilometrin etäisyydeltä. Alueella on subventio käytössä.

Palautteen antaminen ja valitusten käsittely

Kunnan on syytä seurata eläinlääkäripalvelujen saatavuutta säännöllisesti toteutettavien asiakaskyselyjen avulla. Kunta suunnittelee, miten kunta palvelujen ja valvonnan järjestäjänä sekä työnantajana käsittelee eläinlääkintähuoltoa koskevat mahdolliset asiakasvalitukset ja korvauspyynnöt.

Sotesin alueella on järjestetty vuosien saatossa useita asiakastyytyväisyyskyselyitä ja vastaavanlaisia kyselyitä tullaan järjestämään jatkossakin.

Eläinten terveyden- ja sairaanhoidon osalta Sotesin alueella valitukset ja korvauspyynnöt käsittelee Sastamalan ympäristöterveydenhuolto. Valvontatoimista tehdyt hallintovalitukset käsittelee koko Sotesin alueella Hämeenlinnan hallinto-oikeus.

Sotesilla on vastuuvakuutus, josta korvataan eläimen omistajalle eläinlääkäreiden toiminnasta johtuvia vahinkoja. Eläimen omistajan halutessa pyytää lausuntoa Eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnalta, häntä opastetaan lausunnon pyytämisessä.

15.7. Toimitilat

Jos kunta huolehtii peruseläinlääkäripalvelun ja kiireellisen eläinlääkäriavun järjestämisestä tuottamalla itse palveluja joko kokonaan tai osittain, kunnan on järjestettävä palveluja varten tarpeelliset toimitilat ja työvälineet ottaen huomioon eläinlääkintähuoltolain ja työturvallisuuslain (738/2002) velvoitteet työnantajan sekä kunnan suunnitelma ja kunnan alueella pidettävien kotieläinten lajit ja lukumäärät.

Lääkkeet on lainsäädännön vaatimusten mukaisesti pystyttävä säilyttämään ja hävittämään asianmukaisesti. (Lääkitsemislaki 387/2014, 14 §). Huumausaineeksi luokiteltaville lääkeaineille on oltava lukittava tila. (Huumausainelaki 373/2008, 26 §; huumausaineasetus 548/2008, 6 §) Huoneenlämmössä, viileässä ja jääkaappilämpötilassa säilytettävillä lääkkeillä ja muille tarvikkeille (esim. näytteet ja tutkimusvälineet) on oltava omat varastotilansa.

Yhteistoiminta-alueella on tavoitteena pidettävä eläinlääkäreiden yhteisiä toimitiloja siellä, missä maantieteelliset etäisyydet eivät muodostu liian suuriksi (vrt. 15.6). Tarvittaviin toimitiloihin kuuluvat vastaanottotilat sekä toimistohuoneet, *lämpimät autotallit* ja riittävät varastotilat.

Asianmukaiset pesu- ja kuivaustilat instrumenteille, suurillekin praktiikkavarusteille ja suojavaatteille ovat välttämättömät.

Henkilökunnan sosiaaliset tilat peseytymis- ja lepotiloihin kuuluvat jokaiseen toimipisteeseen. Päivystäjän ja viransijaisen asumiseen soveltuvat asianmukaiset tilat järjestetään yhteistoiminta-alueella niihin toimipisteisiin, joista päivystystoimintaa harjoitetaan. Hyvin järjestetyt asuinolosuhteet parantavat myös sijaisten saatavuutta.

Jos tiloja käytetään pieneläinten vastaanottoon, tiloihin sisältyy odotushuone, riittävä määrä toimenpide- ja leikkaushuoneita sekä potilaiden pesuun soveltuvat tilat.

Kunnan on huolehdittava toimitilojen päivittäisestä siivouksesta ja kunnossapidosta sekä jätehuollosta, johon sisältyy vanhentuneiden lääkkeiden sekä käytettyjen ruiskujen, neulojen ym. hävittäminen.

Tiloihin pitää järjestää asianmukainen vartiointi ja murtosuojaus.

Sotesin alueen eläinlääkärien vastaanotoilla on tarpeelliset tilat ja työvälineet, vaikkakin osan vastaanottojen työvälineistä eläinlääkärit ovat hankkineet omalla kustannuksellaan. Vastaanotoilla on jääkaapit kylmäsäilytystä vaativia lääkkeitä varten ja lukittavat kaapit huumausaineiksi luokiteltavia lääkkeitä varten.

Henkilöstötiloja sekä niiden varustusta on parannettu viimeisien vuosien aikana merkittävästi.

Tilojen siivous ostetaan ostopalveluna. Käytetyt neulat, ruiskut ja vanhentuneet neulat hävitetään alueella 1 pääsääntöisesti terveyskeskuksen kautta, alueella 2 apteeikin ja puhtaanapitolaitoksen kautta.

15.8. Välineresurssit

Suurelänpraktiikan varusteisiin kuuluu ultraäänilaitte rektaalianturilla, hevosen kaatovälineet, hammasvälineet ja astutusliinat, pulttipistooli sekä kaikki normaalit synnytysapuun sekä peruseläinlääkäripalvelun ja kiireellisen eläinlääkäriavun edellyttämään kirurgiaan tarvittavat instrumentit.

Normaalit suojavaatteet ja – jalkineet sekä erityisvarustus tarttuvien eläintautien ja zoonoosien varalta näytteenotto- ja pakkaustarvikkeineen kuuluvat varustukseen.

Pienelänpraktiikassa varusteisiin kuuluu ultraäänilaitte, elektrotomi, eläinvaaka, säädettävät toimenpide- ja leikkauspöydät sekä valaisimet ja kaikki normaalit tutkimusvälineet sekä instrumentit. Tarvitaan myös pakastin kuolleiden/lopetettujen pieneläinten säilyttämiseen.

Eriytetty seutu- tai maakunnallisen pieneläinpäivystyspiste tulisi varustaa riittävän tasokkaasti niin, että varustetasoon kuuluvat ainakin röntgenlaitteisto ja riittävä laboratoriovarustus mukaan lukien kuivakemian analyysointilaitteisto tai vastaava.

Sotesin alueelta löytyy kohtuullisen kattavasti välineresursseja sekä suur-, että pienelänpraktiikkaan. Osa välineistä on eläinlääkäreiden itsensä ostamia. Vuoden 2015 aikana Sotesin alueen välineresurssit sekä muu irtaimisto luetteloidaan.

15.9. Ostopalvelut

Kunta voi tehdä yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajan kanssa sopimuksen peruseläinlääkäripalvelun ja kiireellisen eläinlääkäriavun tuottamisesta. Palveluntuottaja voi olla luonnollinen henkilö, yksityisoikeudellinen oikeushenkilö tai oppilaitos. Sopimusta ei voi tehdä valvontatehtävien hoitamisesta. Palvelut on kilpailutettava hankintalainsäädännön mukaisesti. (ElhL 17 §)

Sotesin alueella ei ole tehty ostopalvelusopimuksia eläinlääkäripalvelun tuottajien kanssa. Kunnaneläinlääkärit hoitavat itse Sotesin alueen eläinlääkäripalveluiden tuottamisen sekä suur-, että pieneläimien osalta.

15.10. Perustason ylittävät palvelut

Erikoiseläinlääkäripalvelut

Kunta voi halutessaan järjestää erikoiseläinlääkäritason palveluja, mutta eläinlääkintähuoltolaki ei siihen velvoita. Alueen elinkeinorakenne on joka tapauksessa syytä huomioida yhteistoiminta-alueen eläinlääkäreiden keskinäisessä työnjaossa sekä jatko- ja täydennyskoulutuksessa.

Sotesin alueella kunta ei järjestä erikoiseläinlääkäritason palveluita.

Remissiomahdollisuudet

Hevosten ja pieneläinten suhteen kunnan tulisi pyrkiä turvaamaan perustasoa vaativampien eläinlääkäripalvelujen saatavuus vaativaa jatkohoitoa tarvitsevien potilaiden kohdalla sopimalla lähetemenettelystä yksityisten hevos- ja pieneläinklinikoiden tai Yliopistollisen eläinsairaalan kanssa.

Sotesi ei ole sopinut lähetemenettelystä, mutta käytännössä eläinlääkärit ovat voineet lähettää potilaita jatkohoitoon koko Sotesin alueella ilman lähetemenettelyn sopimistakin alueen hyvän sijainnin vuoksi klinikoihin nähden.

Laboratoriopalvelut

Kunnan on suunniteltava, miten on järjestetty maitonäytteiden, verinäytteiden, ulostenäytteiden, muiden kudus-, erite-, ym. näytteiden sekä kalojen ja muiden raadonavausta tarvitsevien kokonaisten eläinten tutkittavaksi lähettäminen ja laboratoriovastausten viivytyksetön vastaanottaminen. Tartuntavaarallisen materiaalin lähettäminen on suunniteltava erikseen. Osa analytiikasta, esimerkiksi mastiittinäytteiden viljely, voidaan järjestää myös vastaanotolla tapahtuvaksi, jos tähän on tarvittavat välineet ja avustavaa henkilökuntaa on riittävästi.

Sotesin eläinlääkintähuolto tukeutuu maitonäytteiden, ulostenäytteiden ja eritenäytteiden tutkimisessa pääasiallisesti KVVY:n laboratorioon. Alueella 1 näytteet toimitetaan entisen Sastamalan eläintarvikelaboratorion tiloihin, missä laboratorion lakkauttamisesta huolimatta edelleen toimii näytteiden vastaanotto. Lähetys itse laboratorioon hoidetaan sitä kautta. Verinäytteet sekä raadonavausnäytteet lähetetään eläinnäytteitä tutkiviin kaupallisiin laboratorioihin tai Eviraan. Viivytyksetön tulosten vastaanotto on järjestetty nykyään lähes poikkeuksetta sähköpostiyhteyden avulla.

Osa eläinlääkäreistä viljelee itse utaretulehdusnäytteet.

16. Seuranta, arviointi ja raportointi

16.1. Aluehallintoviraston suunnitelmat

Aluehallintovirasto toimittaa päivitetyn alueellisen valvontasuunnitelman vuosittain Eviraan erikseen sovittavan aikataulun mukaan. Evira arvioi valvontasuunnitelmat vuosittaisen toiminnallisia tulossopimuksia koskevien neuvottelujen yhteydessä. Evira seuraa aluehallintovirastojen suorittaman valvonnantoteutumista ja vaikuttavuutta ottaen tulokset huomioon valtakunnallisen valvontaohjelman kehittämisessä.

Aluehallintoviraston valvontasuunnitelman mukaisena valvontana on suoritettu aiemmin mm. Sastamalan valvontayksikön eläinten hyvinvoinnin valvonnan asiakirjojen arviointi- ja ohjaustilaisuus 26.6.2014.

16.2. Kunnan suunnitelmat

Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valvontasuunnitelma hyväksytään kunnan ympäristöterveydenhuollosta vastaavassa monijäsenisessä toimielimessä. Yhteisen valvontasuunnitelman osana on luontevaa hyväksyä myös eläinlääkintähuollon suunnitelma, vaikka eläinlääkintähuoltolaki ei

sitä erityisesti edellyttä. Ympäristöterveydenhuollon lainsäädäntö ei edellytä toiminnanharjoittajien kuulemista valvontasuunnitelmasta, mutta hallintolain 41 §:n mukaisesti tulee toiminnanharjoittajille varata vaikutusmahdollisuuksia. Asian vireilläolosta voidaan ilmoittaa sopivalla tavalla viranomaisen harkinnan mukaan. Tiedotus on syytä kohdistaa myös yksityisiin eläinlääkäripalvelujen tuottajiin.

Sotesin alueella valvontasuunnitelma on nähtävänä Sotesin nettisivuilla.

Kunta päivittää eläinlääkintähuollon suunnitelmaansa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. On tärkeää, että kunnan suunnitelman laatimiseen ja päivittämiseen osallistuvat sekä valvontaeläinlääkärit että praktikkoeläinlääkärit. Päivitetty eläinlääkintähuollon suunnitelma toimitetaan aluehallintovirastolle. Aluehallintovirasto arvioi kuntien suunnitelmat.

Kunnan tulee arvioida suunnitelmansa aina toimintavuoden päätyttyä ja laatia siitä arviointiraportti. On suositeltavaa, että raportin hyväksyy asianomainen lautakunta tai muu monijäseninen toimielin, joka myös käsittelee korjaustoimenpiteitä. Hyväksytty raportti lähetetään aluehallintovirastolle maaliskuun loppuun mennessä. Kunta seuraa terveydenhuoltokäyntien ja valvontatehtävien toteutumista myös vuoden aikana ja ryhtyy tarvittaviin korjaaviin toimenpiteisiin suunnitelmien toteutumiseksi. Mahdollisissa poikkeustapauksissa korjaavien toimenpiteiden vastuuhenkilönä on alueen vastaava eläinlääkäri.

16.3. Eläinlääkäripalveluiden käytön tilastointi

Resurssien riittävyyden arvioimiseksi kunta ylläpitää tilastoa järjestämiensä eläinlääkäripalvelujen käytöstä. Tilastosta pitää ilmetä vuositasolla ainakin sairaskäyntien, terveydenhuoltokäyntien ja pieneläinvastaanottokäyntien määrät virka-aikana sekä sairaskäyntien ja pieneläinvastaanottokäyntien määrät päivystysaikana. Tilasto on liitettävä kunnan suorittamaan suunnitelman toteutumisen arviointiin ja toimitettava vuosittain aluehallintovirastolle.

Sotesin alueella kunnaneläinlääkäreillä on kullakin käytettävissään eläinlääkäriohjelmisto, josta saadaan ajettua tarvittaessa tilastot eläinlääkäripalveluiden käytöstä. Näiden tilastojen yhteenveto liitetään suunnitelman toteutumisen arviointiin ja toimitetaan vuosittain aluehallintovirastolle.

16.4. Arviointi- ja ohjauskäynnit

Evira auditoi aluehallintovirastoja eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan suhteen elintarvikeketjun monivuotisen auditointisuunnitelman mukaisesti.

Aluehallintovirastot ovat vuodesta 2005 lähtien suorittaneet kunnallisen elintarvikevalvonnan arviointi- ja ohjauskäyntejä (ent. auditointeja). Tavoitteena on laajentaa aluehallintovirastojen suorittamat arviointi- ja ohjauskäynnit koskemaan myös kuntien järjestämää eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa sekä eläinlääkäripalveluiden toimeenpanoa.

Sotesin alueella on suoritettu elintarvikevalvonnan arviointi- ja ohjauskäyntien lisäksi myös yksi Sastamalan valvontayksikön eläinten hyvinvoinnin valvonnan asiakirjojen arviointi- ja ohjaustilaisuus 26.6.2014.

16.5. Muu raportointi

Kunnan suunnitelmassa kuvataan, miten varmistetaan vaadittujen asiakirjojen lähettäminen määräaikojen puitteissa asianomaisille viranomaisille.

VASU-raportointi

VASU-raportointi tehdään vuosittain helmikuun loppuun mennessä. Aluehallintovirastot keräävät ja toimittavat tiedot Eviralle.

Muut viranomaisten pyytämät raportit ja tilastot

Seuraavien asiakirjojen lähettäminen määräaikojen puitteissa pyritään aina varmistamaan

- eläinsuojelutarkastuskertomukset / -päätökset toimitetaan kahden viikon välein tai vähintään kuukausittain aluehallintovirastolle ja poliisille
- terveysvalvontaohjelmien käyntien asiakirjat toimitetaan välittömästi tarkastuksen jälkeen aluehallintovirastoon
- eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan työt, joista kunta laskuttaa valtiota: laskutus tehdään neljännesvuosittain aluehallintoviraston ohjeistuksen mukaisesti Onko näin?
- muut viranomaisten pyytämät yhteenvedot toimitetaan pyydettyssä aikataulussa
- vastustettavien eläintautien hallinnassa tehdyt toimenpiteet raportoidaan välittömästi aluehallintovirastoon.

17. Liitteet

LIITE 1a. Eläinlääkintähuollon painopistealueet 2015 ja suunnitelma vuosien 2016-2019 painopistealueista

LIITE 1b. Vuoden 2015 painopisteiden toimenpiteet

LIITE 2a. Resurssitarpeen kartoitus alue 1 (Sastamala, Punkalaidun, [Lavia])

LIITE 2b. Resurssitarpeen kartoitus alue 2 (Ikaalinen, Parkano, Kihniö)